

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

01

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

מלכים ב יד טו

חרגום אשכנזי נא

אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר-נָלְחָם
וְאֲשֶׁר הִשִּׁיב אֶת-דָּמָשֶׁק וְאֶת-
חַמַּת לַיהוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל הַלּוֹא-
הָיָה כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל :
(כט) וַיִּשְׁכַּב יַרְבֵּעַם עִם-אֲבָתָיו
עִם-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ זְכַרְיָה
בְּנֵו הַחֲתָנִי :

זיינע טאפּפערקייט אים קריג , אונד וויא
ער יהודה'ס אנטהייל פאן דמשק אונד
חמת אונטער ישראל געבראכט ,
פינדעט מאן אויפגעצייכנעט אין דען
יאהרביכערן דער קעניגע ישראל'ס .
(כט) ירבעם ענטשליף צו זיינען
עלטערן , ווארדע בייא דען קעניגען פאן
ישראל בעגראבען , אונד זיין זאָהן
זכריה פאלגטע איהם אין דער
רעגירונג .

טו (א) בַּשָּׁנָה עֶשְׂרִים וְשֵׁבַע
שָׁנָה לִירְבֵּעַם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל

טו (א) אים זיבען אונד צוואנציגס
טען יאהר ירבעם'ס , קעניגס אין
ישראל , ווארד עזריה , זאָהן אמציה'ס
קעניג

מלך עזריה בן אמציה מלך

יהודה באור

טו (א) נֶשְׁנָת עֶשְׂרִים וְשֵׁבַע שָׁנָה
לִירְבֵּעַם וְגו' . אֲפֶסֶר לומר כן
והלל עזיה וירבעם מלכו כאחת כמו
שפרשתי בסמוך לא וזה תלמוד לומר
בשנת עשרים ושבע לירבעם מלך עזריה
שמלך מלכות מנוגעת למדנו שנתנגע
בשנת עשרים ושבע למלכותו :
(ה) וינגע

ובתוכו עיר חמת , הנקראת כמו כן ביחוד ,
דמו ארץ מזרים ועיר מזרים , וכן רבים .
(רמב"ן בנאורו לספר במדבר ל"ד יו"ד) .
ולפי זה נראה שער המקרא פה , שירבעם
בן עיש מלך ישראל השיב את החלק ממחוז
דמשק וחמת , שהיה בימים קדמונים ליהודה ,
לארץ ישראל , והחלק ההוא נכלל בגבול
הנזכר למעלה מזה (פסוק כ"ה) . ועל פי
הדברים האלה מתורגם בלשון אשכנז .

טו (א) בשנת עשרים ושבע וגו' .
ידוע , כי כשמת אמציה מלך ירבעם חמש
עשרה שנה , ולזה יתבאר , שכבר מלך עזריה בשנת שבעה למלכות ירבעם , והנראה בעיני ,
שהוא מונה עשרים ושבע שנה , שהיו עתידים לבא , ואחר תכלה מלכות יהוא , וזה , כי ירבעם
מלך אחר זה עשרים ושש שנה , ובנו מלך ששה חדשים , והם עשרים ושבע שנה .

מ כ ל ל י ו פ י

יד (ז) את הסלע במלחמה , כנה המצד הנזוה לסלע לפי שרובם נכונים על סלע והתרגום
וכנש ית כרכא : יקתאל , רפה התי"ו , אולי מפני אה"ע : (יד) בני התערבות
י"מ בני האנלילים והחשובים , מלשון כי קולך ערב , וכן התרגום ית בני רברביא ורד"ק פי
מענין אכבי אערבנו והם בני השרים שהיו כותנים אותם בבית המלך ערבים שלא ימרדו בו :
(כב) וישיבה ליהודה , אחר שהשיבה ליהודה בנה אותה עזיה כי לא בנה אותה והיא ביד
אדום כי למלך אדום היתה כמ"ס בתורה מאת אסינו בני עשו מאילת ודונמת ו"ו זו של ושיבה
כמו ו"ו אתה קצפת וכחטא : (כ) מורה , ענין מרי משחכה ומתחלק מרעה אל רעה :
(כח) בישראל , מה שאמר כן לומר שא"פ שהוא ה"י מלך לישראל והשיבם למלך יהודה לא
הקפיד בזה כיון שהשיבם לישראל :

קעניג איבער יהודה • (ב) זעכסצעהן
 יאהר וואר ער אלט, אלס ער צור רעגיר
 רונג קאם, אונד צווייא אונד פונפציג
 יאהרע רעגירטע ער אין ירושלים • זיינע
 מוטטער הייס יכליהו, אונד וואר אויס
 ירושלים • (ג) ער טהאט, וואס דעם
 עוויגען געפיל, אהמטע גאנץ זיינעם
 פאטער אמציהו נאך • (ד) דאך
 וואורדען דיא העהען ניכט אבי
 געשאפט, אונד דאן פאלק אפפערטע
 אונד רייכערטע נאך אימער אויף
 העהען • (ה) דער עוויגע בעשטראפטע
 דען קעניג מיט איינעם אויסזאץ, דען
 ער ביס אן זיינען טאך בעהילט, אונד
 געזאנדערטען הויזע, דעס וועגען אין איינעם אבי
 רעוידירטע נון אים קעניג ליכען פאלק יותם
 טע, אונד ווארד ריכטער איבער דאן
 פאלק • (ו) דיא איבריגע געשיכטע
 עזריה'ס, אונד וואס ער פערריכטעטע,
 פינדעט מאן אויפגעצייכנעט אין דען
 יאהרביכערן דער קעניגע יהודה'ס •
 (ז) עזריה ענטשליך צו זיינען פאר
 פאהרען, ווארד בייא איהנען אין דוד'ס
 שטאדט

יהודה : (ב) בן-שש עשרה
 שנה היה במלכו וחמשים
 ושתים שנה מלך בירושלם
 ושם אמו יכליהו מירושלם :
 (ג) ויעש הישר בעיני יהודה
 בכל אשר עשה אמציהו אביו :
 (ד) רק הפמות לא-סרו עוד
 הרעם מזבחים ומקטרים
 בפמות : (ה) וינגע יהוה את-
 המלך ויהי מצורע עד-יום מתו
 וישב בבית החפשי ויותם בן-
 המלך על-הבית שפט את-עם
 הארץ : (ו) ויהי אבריע געשיכטע
 וכל-אשר עשה הלואהם
 כהובים על-ספר דברי הימים
 למלכי יהודה : (ז) וישכב
 עזריה עם-אבתיו ויקברו אתו

באור

רשי עם

שנה מקיטפות • (רלנ"ג) • (ה) זיינע
 ה' וגו' • לדברי הימים (ב' כ"ו) אומר למה
 ננעהו, לפי שנכנס להיכל להקטיר קטרת,
 ודרשו, כי למה רמו בזה הדבר, וזהו שאמר
 במחלוקת קרח (במדבר י"ז ה') כאשר דבר
 ה' ביד משה לו, כשלקחה יד משה בנרעת,
 רמו לו, כי כל הקולק על הכהונה ילקה
 בנרעת, לפיכך לקה עזריה בנרעת •
 (ד"ק) בבית החפשי • לפי שהיה צריך לישב בדר, מחוץ למחנה, והיה בקרא בית המזרח
 בית החפשי לפי שהמזרח אין לו עסק עם בני אדם, והוא מפני זה חפשי מהעסקים והמלאכה •
 (רלנ"ג) • וכן תרגם הכשרי : ויתב בר מן ירושלם, וכן מתורגם אשכנזי • שופט את עם
 הארץ • לדברי כל הימים שאביו היה מזרע, הוא היה שופט את עם הארץ, וכן הוא משמעות
 הכתוב, ולדברי רבותינו ז"ל, כי בשנת שנטרע נולד, ולא שפט את עם הארץ לא אחר שנדל
 והיה בן דעת, וקודם לכן היו הזקנים והשירים שופטים

(ה) וינגע ה' את המלך • מפורש
 בדברי הימים שנכנס להיכל להקטיר
 על מזבח הקטורת : צבית החפשי •
 עשה גזבית צבית הקצרות כמוה דלת
 חומר צמותים חפשי בירושלמי :
 (ח) בשנת

עם אבתיו בעיר דוד וימלך
 יוהם בנו החתיו : (ח) בשנת
 שלשים ושמנה שנה לעזריהו
 מלך יהודה מלך זכריהו בן
 ירבעם על ישראל בשמרון
 ששה חדשים : (ט) ויעש הרע
 בעיני יהוה כאשר עשו אבתיו
 לאשר מחטאות ירבעם בן נבט
 אשר החטיא את ישראל :
 (י) ויקשר עליו שלם בן יבש
 ויכהו קבל עם וימיתו וימלך
 החתיו : (יא) ויהר דברי זכריה
 הנם פתובים עד ספר דברי
 הימים למלכי ישראל :

רשי

(ח) בשנת שלשי ושמה שנה לעזריהו
 מלך יהודה מלך זכריהו • חף מכאן יש
 ללמד שמלך עזריה משמת יואש מלך
 ישראל ט"ז שנה בחיי המלכה חזיו שחם
 לא עמד עד שמת חזיו כנראה שלא עמד
 עד בשנת ט"ו לירבעם בן יואש וירבעם
 מלך ארבעים ואחת ונראה שמת ירבעם
 בשנת כ"ז לעזריה ויהיך הוא חומ' בשנת
 ל"ח לא על כרחך עזריה וירבעם מלכו
 כאח' לא שירבעם מלך בחיי חזיו יהואש
 ג' שני' לכך הוא חומר ירבעם ישב על
 כסאו שיסב כזר ועזריה עמד משמת יואש
 וימלך ירבעם מלכות שלימה • ובסדר
 עולם ראיתי שירבעם מלך בחיי חזיו
 שנה ואיני יודע אם שיבש הסופרים
 הוא שאיני יכול לישב בשנת ל"ח לעזריה מלך זכריה לא בענין זה : (י) ויבאו

שטארט בעגראבען , אונד זיין זאָהן
 יוהם פֿאַלגטע איהם אין דער רעגירונג .
 (ח) אים אכט אונד דרייסיגסטען יאהר
 עזריהו'ס , קעניגס אין יהודה , וואָרד
 זכריהו , זאָהן ירבעם'ס , קעניג איבער
 ישראל אין שמרון , אונד רעגירטע זעקס
 מאָנאַטע . (ט) ער טהאַט , וואָס דעם
 עוויגען מיספֿיל , וויא זיינע עלטערן ,
 אונד לים נייכט אַב פֿאַן דען זינדען
 ירבעם'ס , וואָהן נבט , דער ישראל פֿערט
 פֿיהרטע . (י) געגען איהן בראַכטע
 שלם , זאָהן יבש , איינע פֿערשווערונג
 צו שטאַנדע , טערטעטע איהן אין
 געגענוואָרט דעם פֿאַלקס , אונד וואָרד
 קעניג אן זיינער שטעללע . (יא) זכריה'ס
 איבראָגע געשיכטע פֿינדעט מאָן אין דען
 יאהרביכערן דער קעניגע ישראל'ס .
 (יב) זאָגננן אן אין ערפֿילונג , וואָס
 דער

(יב) הוא דבר

באור

זופטים את דעם הארץ . (רד"ק)
 (ח) בשנת שלשים ושמנה וכו' . לפי
 סכנו מלך ירבעם בחיי עשרים ושש שנה
 כמה יהיה זה בשנת עשרים ושבע לעזריהו ,
 ולזה ידמה , שמלך עזריה בחיי חזיו אחת
 ועשרה שנה , כי קשרו עליו קשר בירושלים
 מעת סר מאשרי'ה , וינס לכישה , ואז המליכו
 כל עם יהודה את עזריה , ומלך בחיי חזיו
 אחת ועשרה שנה , והעד הנאמן על זה ,
 הוא אמרו (למעלה מזה קרשה י"ד פסוק
 כ"ב) הוא בנה את אילת וישבה ליהודה
 אחרי שכל המלך עם אבותיו , וזה לעדות
 קשת , כי מלך בחיי חזיו , והיה בן שש עשרה
 שנה , כשהמליכותו בחיי חזיו . (רלב"ג) .
 (י) קבל עם . קדם עמא . (הכשרי) . ומלת
 קבל היא אכמית , כמו נגד בלשון עבר , וכן
 מתורגם בלשון אשכנז . (יב) הוא דבר ה'
 גו'

(י) ויבאו

דבר יהוה אשר דבר אל יהוה
 לאמר בני רביעים ישבו לך על
 פסא ישראל ויהי כן: (יג) שלום
 בן יבש מלך בשנת שלשים
 ותשע שנה לעזיה מלך יהודה
 ומלך ירחמיים בשמרון:
 (יד) ועל מנחם בן גד מחרצה
 ובא שמרון ויד אחד שלום בן
 יבש בשמרון וימיתיהו וימלך
 תחתיו: (טו) ויחר דברי שלום
 וקשרו אשר קשר הנס כתובים
 על ספר דברי הנמים למלכי
 ישראל: (טז) אזיפה מנחם את
 הפסח ואת כל אשר בה ואת
 גבוליה מחרצה כי לא פתח ויד
 את כל ההרותיה בקע:

רשי (יז) בשנת

(י) ויבשו קבל עם ויחסי קדם עומא
 לעיני העם: (יב) ויהי כן לא שהיתם
 כדאי מלכותו ליוסף כל כך אה לקיים
 דבר מלך שנאמר כן יהי דברי אשר יגא
 מפיו וגו' (ישעיה ג' י"ח): (טז) כי
 לא פתח שר העיר לא פתח לו את
 העיר לקבלו למלך עליהם: ההרותיה
 את הנשים הסרות שנה בקע:
 (כ) שטשו

דער מויגע דעם יהוא פֿערהייסען לים ,
 נעמליך: פֿאן דיר זאללען נאכקאממען
 אינס פֿירטע געשלעכט אויף ישראל'ס
 טהראָנע וועזען ; אונד זאָ געשאַה עם
 אויך . (יג) שלום , זאָהן דעם יבש ,
 וואָרד קעניג אים ניין אונד דרייסיגסטען
 יאהר עזיה'ס , קעניגס אין יהודה , אונד
 רעגירטע גור איינען מאָנאט אין שמרון ,
 (יד) דעו מנחם , זאָהן גדי'ס , זאָג
 פֿאן תרצה הערויף , קאם נאך שמרון ,
 ערשלוג דאָזעלכט דעו קעניג , אונד
 רעגירטע אָן ווינער שטעללע .
 (טו) שלום'ס איכרויגע געשיכטע אונד
 ווינע פֿערשווערונג פֿינדעט מאָן בעשרי
 בען אין דעו יאָהרכיכערן דער קעניגע
 ישׂהאל'ס . (טז) דאָמאלס עראָבערטע
 מנחם אים תרצה דיה שטאָרט
 תפסח אונד אללעס , וואָס דאָרין וואָר ,
 נעכט איהרעם גאַנצען געביהטע , אונד
 ווייל מאָן איהם דיא טהאָרע ניכט עפֿט
 געטע , בראַכטע ער אַללס אום , אונד
 לים דעו שוואַנגערן דעו לייב אויפֿֿ
 דייסען

באור

וגו' . מלת הוא טעמו למעלה (פסוק י"ד)
 רמיתקו וימלך תחתיו , כאשר דבר ה' , וכיון
 שגלך רב לו מעט , ככה נתקיים דבר ה'
 והיכנה המלכה לאחרים , כי הם היו רשעים
 כלם , ואלו היו טובים , ארכה מלכותם שנה ,
 וכבר היתה מלכותם ראויה להפסק קודם זה
 יפני עונותם , ולא מלך זכדיה חותם שנה
 חדשים , אלא לקיים דבר ה' , בעבור שידעו
 העם , כי חמת דבר הנביא ליהוא נסס ה'
 כשאמר לו בני רביעים ישבו לך על בסא
 ישראל . (ד"ק) . (טו) הפסח . לא היתה
 מארץ ישראל , אלא מעבר הנהר מארס ,
 הנחר מתפסח ועד עזה . (מדברי ד"ק) . מחרצה .
 כדלז הפסוק , ומקרא מסורס הוא , וכה שירו :
 אזיפה מנחם מחרצה את תפסח זכו , ועל
 פי זה מתורגם כל ה' . ההרותיה בקע . כפשוטו ,
 וכן היה דרך אוינים מנחמים נמיס
 ההם , להכות את

שהאט, וואס דעם עוויגען מיספיל, אונד לים ניכט פאן דען וינדען ירבעם'ס, זאָהן נבט'ס, דער ישראל פערפיהרטע .
 (כה) געגען איהן מאכטע איין אבערס טער, נאמענס פקח, זאָהן רמליהו'ס, איינע פערשווערונג, אונד ערשלוג איהן צו שמרון אים האָרעם דעם קעניגליכען פאלאסטעם . ארגב אונד אריה מיט נאך פונפציג מאן אויס דעם געש לעכטע דער גליעדרים וואָרען יינע געהילפען בייא דוקטור ייטעס, ער טעה טעטע אליין קעניג, אונד רעגירטע ין זיינער שטעללע . (כו) פקחיה'ס איכריגע געשיכטע אונד זיינע טהאטען פֿינדעט מאן בעשריבען אין דען יאהר ביכערן דער קעניגע ישראל'ס .
 (כז) אים צווייא אונד פונפציגסטען יאהר עזריה'ס, קעניגס אין יהודה, קאם פקח, זאָהן רמליהו'ס, צור רעגירונג איבער ישראל אין שמרון, אונד רעגירטע צוואנציג יאהרע . (כח) ער טהאט, וואָס דעם עוויגען מיספיל, אונד לים ניכט אב פאן דען וינדען ירבעם'ס, זאָהן נבט, דער ישראל צו לאסטערן פער לייטעטעטע . (כט) אין דען צייטען פקח'ס, קעניגס פאן ישראל, קאם הגלה פלאסר, קעניג פאן אשור, אונד עראכערטע עיון, אבל בית

הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא פָחַ מִחַטָּאוֹת יִרְבְּעָם בְּדָנְכֵט אֲשֶׁר הֶחְטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל: (כה) וַיִּקְשֶׁה עָלָיו פֶּקַח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ שְׁלִישׁוֹ וַיִּפְּהוּ בְּשִׁמְרוֹן בְּאַרְמוֹן בֵּית־הַמֶּלֶךְ אֶת־אֲרֵגָב וְאֶת־הָאֲרִיָּה וְעַמּוֹ חַמְשִׁים אִישׁ מִבְּנֵי גִלְעָדִים וַיִּמְתְּהוּ וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו: (כו) וַיְחַר דְּבָרֵי פֶקַחִיהָ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּם כְּחֻבִּים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ יִשְׂרָאֵל: (כז) בְּשָׁנַת חַמְשִׁים וְשֵׁשִׁים וְשָׁנָה לְעֹזְרִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ פֶּקַח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְרוֹן עֶשְׂרִים וְשָׁנָה: (כח) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא פָחַ מִן־חַטָּאוֹת יִרְבְּעָם בְּדָנְכֵט אֲשֶׁר הֶחְטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל: (כח) בֵּימֵי פֶקַח מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בָּא תַּגְּלַח פְּלָאֶסֶר מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיִּקַּח אֶת־עִיּוֹן וְנָאֶתַח מִצְרַיִם וְרַשִׁי: אבלי

מתרגם אשכנזי . (כה) אח ארגב ואח האריה וגו' . אשכנז, ש'ארגוב קרא הממונה על כל חבל ארגוב, והאריה קרא נצור אחר יקראוהו אריה על כל ההשאה, לרוב נבולתו, והנה קם עליו פקח עם שני אלו השמים, והיו עמו גם כן חמשים איש מכני גלעדים, כי לכני גלעדי היה חבל ארגוב (דברים' ז' י"ג י"ד) . לפי מה ש'אשכנז . (לכ"ג) אבלי

(כה) שלשו נצור ש'ארגוב חבל ארגוב ואת האריה . כל ח'ארגוב לשון פלטיק החשובין וכל ס'ארגובין לשון ארמוני פלטיק החשובין למולכות . בארמון הגדול אשר אלל הארגוב: והאריה . יש לומר שהיה אריה של ח'ארגוב עומד באותו ארמון . (ל) בשנת

אֶבֶל בַּיִת מַעֲכָה וְאֶת יְנוּחַ וְאֶת
 קִדְשׁ וְאֶת חֲצוֹר וְאֶת הַגִּלְעָד
 וְאֶת הַגְּלִילָה כָּל אֶרֶץ בְּנֵי
 וַיְגַלֵּם אֲשׁוּרָה: (ל) וַיִּקְשָׁר קֶשֶׁר
 הַיָּשׁוּעַ בֶּן-אֱלֹהֵי עֵר-פֶּקַח בֶּן
 רַמְלִיָּהוּ וַיִּכְהוּ וַיִּמְיֹתוּ וַיִּמְלֹךְ
 תְּחִלָּתוֹ בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים לְיוֹתָם בֶּן-
 עֲוִיָּה: (לא) וַיֵּתֶר דְּבָרֵי פֶקַח
 וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה הֵנָּם כְּתוּבִים
 עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
 יִשְׂרָאֵל: (לב) בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם
 מֶלֶךְ יִזְבֵּיָהוּ בֶן-עֲוִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה:
 (לג) בֶּן-עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
 הָיָה בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה
 מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְרוּשָׁא
 בַּת צְדוֹק: (לד) וַיַּעַשׂ הַיָּשׁוּעַ

מַעֲכָה , יְנוּחַ קִדְשׁ , חֲצוֹר ,
 גִּלְעָד , גִּלְיָל אֲוֹד דָּאָן גַּאֲנַע לְאֲנָד
 נַפְתָּלִי , אֲוֹד פִּיהַרְטַע דִּיא אִינַם
 וּוְאָהֲנַעַר נֶאֱךְ אֲשׁוּר . (ל) הַיָּשׁוּעַ ,
 וְאָהוּ אֱלֹהִים , שְׁמִיפְטַעְטַע אִינַע פֶּעַר
 שׁוּעַרֹנַג גַּענַעַן פֶּקַח , וְאָהוּ רַמְלִיָּהוּס
 בְּרַאכְטַע אִיהוּ אֹם , אִינַד וּוְאֲרַד קַענִיג אָן
 זַינַעַר שְׁטַעלְלַע-רִיזַעַם גִּשְׁאָה אִים צוּאָנַם
 צִיגְסְטַעַן יֵאָהַר יוֹתָם'ס , זָאָהוּ עוֹיָה'ס .
 (לא) דִּיא אִיבְרִיגַע גַּעשִׁיכְטַע פֶּקַח'ס
 אֲוֹנַד זַינַעַר טַהֲאָטַעַן פִּינַדַעַט מֶאָן
 בַּעֲשֵׁרִיכַעַן אִינַ דַּעַן וְאָהַרְבִּיפֶּעַרֹן דַּעַר
 קַענִיגַע יִשְׂרָאֵל'ס . (לב) אִים צוּוִיטַעַן
 רַענִירֹנַגְסִי אָהַר פֶּקַח'ס , זָאָהוּ רַמְלִיָּהוּס ,
 קַענִיג אִינַ וְשִׁקְעַת אִיכַעַר יְהוּדָה .

(לג) פִּינַף אֲוֹנַד צוּאָנַצִיג יֵאָהַר וּוְאֲרַד
 עַר אֱלֵט , אֱלֵם עַר צוּר רַענִירֹנַג קָאָם ,
 אֲוֹנַד זַעכְסַעַעַהֹן יֵאָהַרַע רַענִירַטַע עַר אִינַ
 יְרוּשָׁלַיִם . זַינַעַ מוּטְטַעַר הִים יְרוּשָׁא ,
 טַאָכְטַעַר צְדוֹק'ס . (לד) עַר טַהֲאָט ,
 וּוְאָם דַּעַם עוּוִיגַעַן גַּעפִּיל , אָהַמְטַע גַּאנִיץ
 זַינַעַם פֶּאָטַעַר עוֹיָהוּ נֶאֱךְ ; (לה) נוֹד
 דִּיא

בַּעֲיָנֵי יְהוָה כָּבַל אֲשֶׁר עָשָׂה עֲוִיָּהוּ אָבִיו עָשָׂה: (לה) **רַק הַבְּמוֹת**

רש"י

(ל) צִנְתָּ עֶשְׂרִים לְיוֹתָם . . . הָיָה לוֹ
 לוֹמַר צִנְתָּ אַרְבַּע לְאַחַז שְׁהָרִי כָּל יְעוֹי
 מוֹלְכוֹת יוֹתָם שֶׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה חָלָל לְפִי
 שְׁהִיָּה אַחַז דָּשַׁע דָּלָה הַכְּתוּב לְמוֹתָם
 לְיוֹתָם בְּקִבְרָה וְלֹא לְאַחַז בְּחַיִּים כִּי הָיָה
 צְדוֹק
 לֹא מֶלֶךְ חָלָל שֶׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה , וְהִיאֵךְ מוֹכַח לוֹ עֶשְׂרִים ? וְעֶשְׂרִים שֶׁל פֶּקַח שְׁלֹמוֹ צִנְתָּ אַרְבַּע לְאַחַז
 אִם כֵּן הָיָה לוֹ לִמְדָה צִנְתָּ אַרְבַּע לְאַחַז ? וְאִמְרָה בְּסֵדֶר עוֹלָם : וְכִי אֲפָשָׁר לִמְדָה כֵּן ? אִם אֵת הַיָּתֵה
 גְּזִירָה נִזְרָה צִימִי יוֹתָם , דְּבַכ אֲחַר , שְׁלָלָה הַכְּתוּב לְמוֹתָם לְיוֹתָם בְּקִבְרָה , וְלֹא לְאַחַז בְּחַיִּים .
 (רד"ק) : (לה) שַׁעַר בֵּית ה'

באור

(כט) בֵּא תְּגַלֵּת פְּלִאסְרָ זְכוּי . אֵלֶּה זֵם
 הִיָּה , לְפִי מַה שֶׁאֲחַשׁוּב , מַה שֶׁזְּכַר בְּסֵפֶר דְּבָרֵי
 הַיָּמִים (א' ה' כ"ו) , כִּי תְּגַלֵּת פְּלִאסְרָ מֶלֶךְ
 אֲשׁוּר הַגֵּלָּה לְרִאשׁוֹנֵי וְלַגְדֵי וְלַמְנִי שְׁבַע הַמַּכְשֵׁי ,
 וַיְגַלֵּם לְלַחֲלֹת וּמְכַר וְהָרָא זְבִירָה נַחֲוֹן , וְלְפִי
 שֶׁאֵלֶּה הַמְלִיכוֹת הָיוּ מֵאַחַר אֲשׁוּר , אֲחַר כֵּן
 הַמְּקוֹם וַיְגַלֵּם אֲשׁוּרָה . (הכ"ל) . (ל) בִּשְׁנַת
 עֶשְׂרִים לְיוֹתָם . וְהִיאֵךְ הָיָה זֵה ? וְהִלָּל יוֹתָם
 לֹא מֶלֶךְ חָלָל שֶׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה , וְהִיאֵךְ מוֹכַח לוֹ עֶשְׂרִים ? וְעֶשְׂרִים שֶׁל פֶּקַח שְׁלֹמוֹ צִנְתָּ אַרְבַּע לְאַחַז
 אִם כֵּן הָיָה לוֹ לִמְדָה צִנְתָּ אַרְבַּע לְאַחַז ? וְאִמְרָה בְּסֵדֶר עוֹלָם : וְכִי אֲפָשָׁר לִמְדָה כֵּן ? אִם אֵת הַיָּתֵה
 גְּזִירָה נִזְרָה צִימִי יוֹתָם , דְּבַכ אֲחַר , שְׁלָלָה הַכְּתוּב לְמוֹתָם לְיוֹתָם בְּקִבְרָה , וְלֹא לְאַחַז בְּחַיִּים .
 הַעֲלִיין

הַבָּמוֹת לֹא קָרוּ עוֹד הָעַם
 מִזִּבְחִים וּמִקְטָרִים בַּבָּמוֹת הוּא
 בָּנָה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה
 הָעֲלִיּוֹן : (לו) וַיִּתֵּר דָּבְרֵי יוֹחָם
 וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הִלּוּא־הֵם
 כַּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים
 לְמַלְכֵי יְהוּדָה : (לו) בַּיָּמִים
 הָהֵם הִחַל יְהוָה לְהַשְׁלִיחַ
 בִּיהוּדָה רָצִין מֶלֶךְ אָרֶם וְאֵת
 פִּקַּח בֶּן־רַמְלִיָּהוּ : (לח) וַיִּשְׁכַּב
 אֶל־הָיוֹ בְּעֵצֵי־רָתֵן וַיָּקַבְר עִם־
 אָהוּ בְּנוֹ הַחֲתָנִיו :

דיא העהען ווארדען ניכט אבגעשאַפֿט,
 אונד דאָ פֿאַלק אַפֿערטע אונד רייכער
 טע נאָך אימער אויף דענזעלבען . ער
 בויעטע דאָ אַברע טהאַר דעם טעמ
 פעלם . (לו) יוהם'ס איבריגע געשיכטע
 אונד אַללעס , וואָס ער לייסטעטע ,
 איזט אויפֿגעצייכעט אין דען יאַהר
 ביכערן דער קעניגע יהודה'ס . (לו) אין
 יענען צייטען פֿינג דער עוויגע אָן ,
 רִצִין , קעניג פֿאַן אַרם , אונד פֿקח ,
 זאַהן רמליהו'ס , ווידער יהודה אויף צו
 וויגעלן . (לח) יוהם ענטשליף צו ווינען
 פֿעטערן , וואָרד בייא איהנען בעגראַבען
 טערטער , יעמאַרט וויגעס שטאַטמפֿאַ
 איהם אין דער רעגירונג .

טו (א) אים

טו (א) בשנת רשי

בסדר עולם : (לו) צימים ההם
 בסוף ימיו של יוחם : להשליח . לגרות :
 טו (ט) ויגלה קירה . את העם אשר
 צה הגלה למדינה ששמה קיר :
 (יח) עד

באור
 הויליון . השער הזה היה בין בית ה' ובין בית
 המלך , כמו שראינו בדבר יואש (למעלה מזה
 י"א י"ט) ויורדו את המלך מבית ה' ויבואו
 דרך שער הרצים בית המלך , ומה שאמר
 כי הוא בנה אותו , הוסיף בו בנין , ארנפל
 ונכהו , שהרי שלמה בנה שער בין ביתו ובית
 ה' , כמו שאמר (דברי הימים ב' ט' ד')
 ועליתו אשר יעלה בית ה' . (הכ"ל) .
 וכן הכני משליח בך (שמות ח' י"ז) , ועיין בדברי הי"י , זכרונו לברכה , שם .

(לו) להשליח . לגראה . (הכשדי) .
 טו (ו) השיב

מ כ ל ר י ו פ י

טו (ה) בבית המפסית , נקרא כן בעבור התנודדו שם מ"א וכלאו הוא חפשי מחברתם :
 [ובשרש חפשי רבינו יונה בית קטן מלשון ערבי שקורין לבית קטן חפשי] : (יב) הוא
 דבר ה' , מלת הוא טעמו למעלה (ר"ל קאי אלעיל) וימיתו וימלך תחתיו כאשר דבר ה' :
 (כ) ויצא מנחם , כלו' הוציאו עליהם שהם פרעו אותו : ולא עמד שם , לא נתעכב אלא
 שג לו לחרבי : (כה) אח ארנב ואת החריה , עם הארנב ועם החריה והם שמות לשני גבורים
 שכלו עם פקח ועזרוהו להכות את המלך ועוד חמשים איש (ולי קשה אם הוא שם ענש פרעני
 הלא כלל מונח אצל המדקדקים כי לא יבא עם ה"א הידיעה , אפשר שלא היה זה שמו הפרעני
 רק שם המושאל ע"י גבורתו ויהיה א"כ שם התאר) :